

5. Спектор О. М. Альтернативні способи вирішення цивільно-правових спорів: світовий досвід та перспективи застосування у правовій системі України / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин. К. : «Фенікс». 2013. 160 с.
6. Галупова Л. І. Альтернативні способи врегулювання конфліктів у сфері права інтелектуальної власності і: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Галупова Лариса Ігорівна. Одеса, 2021. 207
7. ADR and Civil Justice / URL: <https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/2017/10/interim-report-future-role-of-adr-in-civil-justice-20171017.pdf>.

Ключові слова: захист прав інтелектуальної власності, захист прав інтелектуальної власності в умовах воєнного стану, судовий захист прав інтелектуальної власності, альтернативне вирішення спору у сфері права інтелектуальної власності.

Key words: protection of intellectual property rights, protection of intellectual property rights in martial law, judicial protection of intellectual property rights, alternative dispute resolution in the field of intellectual property rights.

МУДРИЦЬКА КАТЕРИНА ОЛЕКСІЙВНА

*Київський інститут інтелектуальної власності та права
Національного університету «Одеська юридична академія»,
викладач кафедри адміністративного права, інтелектуальної власності
та цивільно-правових дисциплін, доктор філософії*

ЮРИДИЧНИЙ ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ІНТЕРНЕТ-СПІР» ТА ЙОГО СУТНІСТЬ

Існування та розвиток сучасного світу неможливо уявити без глобальної мережі Інтернет з її унікальними комунікаційними та інформаційними можливостями. Водночас, стрімкий розвиток інформаційних технологій актуалізує та загострює проблему встановлення належного рівня охорони та забезпечення правового захисту прав інтелектуальної власності, зокрема в мережі Інтернет, що є необхідною умовою та гарантією економічного та соціального розвитку як будь-якої країни, так і окремої особистості.

Розвиток мережі Інтернет в Україні можна порівняти з ключовими віхами її розвитку в інших державах. Тому наслідки впливу мережі Інтернет на правову науку стали предметом вивчення в зарубіжних країнах, в той час, як в Україні робляться перші кроки в цьому напрямку. Це зумовлено більш ранньою Інтернет – активністю користувачів в деяких зарубіжних країнах, в зв'язку з чим проблема компетенції щодо розгляду справ, пов'язаних з використанням мережі Інтернет, вже традиційно є невід'ємною та однією з найважливіших частин Інтернет – права.

Безумовно, велику частину в розвитку Інтернет – права відіграли американські суди, які при формуванні прецедентних рішень щодо

захисту авторського права в контексті розвитку мережі Інтернет [5; 6; 7] досліджують всі ключові підходи для вирішення даних спорів.

В Українській правовій традиції ситуація не настільки сприятлива, хоча Інтернет-проблематика є досить актуальною.

Складність розгляду даної категорії справ та прийняття обґрунтованого рішення по суті українськими судами полягає у тому, що виходячи з комплексного аналізу юридичної літератури, чинного законодавства України, його прогалин, практики його застосування, вбачається наявність проблематики визначення єдиних правових засад вирішення спорів про порушення прав інтелектуальної власності на сайтах в мережі Інтернет, через їх незначне теоретичне дослідження.

Прийняття рішення в таких спорах здійснюється на основі неадаптованого для цього правових норм, в зв'язку з чим позиція судів сьогодні, як ніколи залежить від діяльності вчених-юристів. Тому, з упевненістю можна сказати, що спори про порушення прав інтелектуальної власності на сайтах в мережі Інтернет є однією із складних категорій судових справ, а також враховуючи особливу правову природу і цінність об'єкта спору – інтелектуальна власність, яка як нематеріальний об'єкт матеріального світу має подвійний характер: з одного боку вона є результатом творчої діяльності, що відповідає вимогам закону і може бути визнана об'єктом правової охорони [1, с. 195], а з іншого – як один з об'єктів цивільного права, що бере участь в цивільному обороті, в якості об'єкта права власності або іншого речового права, що викликає велику зацікавленість правової науки та правників до проблем вирішення даної категорії спорів в Україні.

Проте, щоб зрозуміти юридичну сутність такого спору необхідно з'ясувати первинну форму – спору про право.

У найбільш узагальненому виді будь-який спір являє собою зіткнення, тобто «конфлікт» (від латинського *conflictus* – зіткнення), серйозна розбіжність, прояв в поза об'єктивних або суб'єктивних протиріч, які виражаються в протиборстві сторін, тобто це така ситуація, коли сторони (суб'єкти) взаємодії переслідують якісь свої цілі, що суперечать або взаємно виключають один одного [1, с. 196].

В українській мові спір означає: словесне змагання; обговорення чого-небудь двома або кількома особами, в якому кожна з сторін відстоює свою думку, свою правоту; взаємні домагання щодо володіння чим-небудь, посідання чогось і т. ін., вирішувані судом [4, с. 1970–1980].

Виходячи з приведеної дефініції, в широкому сенсі правовий спір представляє собою неспівпадання думок сторін з будь-яких правових питань.

До цього ж, варто відмітити, що останніми роками представники юридичної науки досить часто зверталися до проблем правових спорів.

Разом з цим, в дослідженні цього явища є ще досить багато дискусійних моментів, у тому числі в питаннях визначення спору про право, його змісту, вироблення науково аргументованої дефініції спору про порушення прав інтелектуальної власності на сайтах в мережі Інтернет, його відмітних ознак.

Проблеми теорії спору про право досліджувалися і продовжують досліджуватися фахівцями різних галузей права.

Так, правовий спір можна узагальнено визначити як різновид відносин суб'єктів спору, при якому між даними сторонами є взаємовиключні, юридично значущі протиріччя з приводу об'єкта спору. Вказані протиріччя суб'єктів спору полягають в повністю або частково взаємовиключні один одного підходах до наявності або відсутності юридичних фактів, що ведуть до досягнення бажаного для суб'єктів спору правового результату.

Аналізуючи зазначене можна казати про те, що спір про право з'являється тоді, коли суб'єкт, якому стало відомо про порушення його прав чи охоронюваних законом інтересів, вказав на відповідні суперечності в об'єктивній формі, зовні висловив свою правову позицію.

В свою чергу, відповідна правова позиція може виражатися в діях суб'єкта або в бездіяльності, з якого можна судити про наявність розбіжностей, спору.

Однак, само по собі усвідомлення суб'єктом певних перешкод в здійсненні своїх прав не є достатньою підставою для виникнення спору виходячи з того, що подібне розуміння носить виключно суб'єктивний характер.

Крім того, особа може висувати вимоги до суду щодо усунення умов, які створюють реальну загрозу правопорушення.

До цього ж, необхідно відмітити, що чинним законодавством України передбачено такий самостійний спосіб захисту права, як визнання права, який за своєю суттю не завжди пов'язаний з його порушенням [4].

Крім цього, необхідно враховувати, що не кожне правопорушення обов'язково тягне за собою виникнення спору про право, тобто причинно-наслідковий зв'язок не виступає обов'язковою умовою правового спору, або особа може вважати, що право порушено, а фактично воно не порушено.

Отже, спір про порушення права інтелектуальної власності можна вважати пов'язаним з використанням мережі Інтернет, якщо його суттєвим елементом, є мережа Інтернет, і без цього, тобто без її використання – відносини між сторонами спору не можуть бути кваліфіковані відповідним чином, або скластися взагалі.

Наприклад, один і той же музичний альбом може бути як незаконно поширений в мережі Інтернет – і спір про захист авторських прав в цьому випадку буде пов'язаний із використанням мережі, так може поширюватися на контрафактних носіях при продажах в реальних торгових точках, і навіть якщо буде встановлено, що ця ж музика побула отримана з Інтернету, такий спір не буде мати ознаки «Інтернет – спору», так як сам факт того, звідки була взята музика, при інших рівних обставинах не матиме істотного значення для стягнення компенсацій за порушення авторських прав.

Таким чином, «Інтернет – спір»:

1) виникає з правовідносин між його сторонами і по суті являє собою юридичну справу;

2) пов'язаний з використанням сторонами телекомунікаційної мережі Інтернет;

3) використання сторонами мережі Інтернет є суттєвим для розвитку спору: без використання мережі Інтернет такого роду відносини не склалися б (не склалися відповідним чином), або розвивалися б в значній мірі по-іншому;

4) порушення прав інтелектуальної власності в будь-який спосіб.

Список використаних джерел:

1. Мудрицька К. О. Дослідження поняття захисту інтелектуальної власності в мережі інтернет: ISSN 2353-8406 // Knowledge, Education, Law, Management 2018 № 4 (24), («Index Copernicus International» (Польща), Academic Resource Index, С. 194–200.
2. Мудрицька К. О. Інтелектуальна власність в мережі інтернет: причини порушення та виникнення спорів // Роль і значення інтелектуальної власності в інноваційному розвитку економіки та права: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 17 листопада 2018 р.) / Київський інститут інтелектуальної власності та права НУ «ОЮА». – К., 2019. – С. 153–155.
3. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.10.2012 р. № 12. – [Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v3010323-11/card6#Public>].
4. Словник української мови. В 11 т. – Київ : Наукова думка, 1970–1980.
5. Geist M. Is There a There There: Towards Great Certainty for Internet Jurisdiction, Uniform Law. Conference of Canada and Industry Canada, (64 pp.) (2001).
6. Geist M. Global Internet Jurisdiction: The ABA/ICC Survey, American Bar Association, Business Law Section, Cyberspace Law Committee, Internet Jurisdiction Subcommittee (2004).
7. Geist M. The Shift Toward «Targeting» For Internet Jurisdiction in Who Rules the Net? Essays on Internet Governance and Jurisdiction (A. Thierer, ed.) (Washington, DC: Cato Institute) (2003).

Ключові слова: захист, право, інтелектуальна власність, Інтернет, спір.

Key words: protection, law, intellectual property, Internet, dispute.